Przełożony Starszeństwa Żydów

Kategorie: Instytucje

Niem. der Älteste der Juden. Oficjalny tytuł i nazwa stanowiska nadanego Mordechajowi Chaimowi Rumkowskiemu 13 października 1939 r. w nominacji podpisanej przez niemieckiego komisarza miasta Alberta Leistera. Polskie tłumaczenie nazwy pojawiło się już w październiku 1939 r. i nie było dosłownym tłumaczeniem niemieckiego terminu Der Älteste der Juden – „najstarszy z Żydów". Nazwa ta widniała na oficjalnych dokumentach i pieczęciach, którymi posługiwał się Rumkowski w korespondencji.

„Starszeństwo Żydów", to Rada Starszych (niem. Ältestenrat, vide), której powołanie nakazano w rozkazie Reinharda Heidricha z 21 września 1939 r., a która powołana została 16 października na podstawie mianowania przez Rumkowskiego 31 wybranych działaczy społecznych i politycznych (vide Rada Żydowska). Biura sekretariatu Przełożonego Starszeństwa Żydów mieściły się początkowo na Południowej 19, następnie od wiosny 1940 r. przy pl. Kościelnym 4 (vide), a później w specjalnie wybudowanych barakach na Ba?uckim Rynku (vide). 6 lutego 1944 r. na rozkaz władz z Zarządu Getta (vide) siedzibę Przełożonego Starszeństwa Żydów przeniesiono na ul. Łagiewnicką 23, gdzie pozostała do likwidacji getta.

W początkowym okresie wojny kompetencje Przełożonego Starszeństwa Żydów odpowiadały obowiązkom przewodniczącego zarządu Gminy Żydowskiej. Stopniowo wyklarował się model zarządzania administracją z centralną rolą Przełożonego, nazywanego w getcie Prezesem (vide). Formalnie Przełożony Starszeństwa Żydów był jednostką zwierzchnią wszystkich wydziałów administracji żydowskiej getta. Organem doradczym była Rada Starszych, której rola ulegała stopniowej marginalizacji.

Rumkowski koordynował powstawanie i nadzorował jednostki administracji przez Wydział Prezydialny (vide), nazywany Sekretariatem Prezydialnym. Po utworzeniu getta jednostka uległa reorganizacji. Do obsługi kancelarii Przełożonego Starszeństwa

Żydów powołano Centralny Sekretariat (vide) kierowany przez Dorę Fuchs (vide) zlokalizowany na Bałuckim Rynku.

Adam Sitarek

Źródła

APŁ, 278/728, k. 2.

Encyklopedia, s. 22-23, Baluter-Ring; Historia getta… [w:] Kronika, t. 5, s. 3-5.

A. Sitarek, „Otoczone drutem państwo”. Struktura i funkcjonowanie administracji żydowskiej getta łódzkiego, Łódź: Instytut Pamięci Narodowej 2015, s. 95.

Tagi

administracja żydowska język getta system prawny w getcie

Data aktualizacji: 07-11-2026

Data dodania: 03-09-2025